

O'ZBEK VA INGLIZ XALQ MAQOLLARINING O'ZBEK FOLKLORSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI

Raimova Nafosat Olimovna

*O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universtiteti
magistratura bosqichi talabasi*

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda ingliz va o'zbek tillaridagi maqollarning ushbu tillardagi milliy-madaniy va xususiyatlari ko'rib chiqilgan. Ushbu maqolada mashhur yozuvchi va olimlarning maqollar ustida olib borgan izlanishlari va maqollarning inson hayotidagi o'rni, ahamiyati keltirib o'tilgan. Shuningdek, maqollarning o'zbek folklorshunosligida tutgan o'rni haqida ham aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: maqol, Alisher Navoiy, grammatika, qiyoslash, antroposentrik paradigma, madaniyat, folklorshunoslik.

Аннотация: В исследовательская работа рассматриваются национально-культурные и особенности английских и узбекских пословиц в этих языках. В данной статье упоминаются исследования известных писателей и ученых о пословицах и о месте и значении пословиц в жизни человека. Также было сказано о роли пословиц в узбекском фольклоре.

Ключевые слова: пословица, Алишер Навои, грамматика, сравнение, антропоцентрическая парадигма, культура, фольклор.

Abstract: This study examines the national-cultural and characteristics of English and Uzbek proverbs in these languages. This article mentions the researches of famous writers and scientists on proverbs and the place and importance of proverbs in human life. It was also mentioned about the role of proverbs in Uzbek folklore.

Key words: proverb, Alisher Navoi, grammar, comparison, anthropocentric paradigm, culture, folklore.

KIRISH

Maqollar xalq yaratgan ma'naviy madaniyatning yaxlit bir butunligi hisoblanadi. Shubxasiz har bir xalqning og'zaki yoki yozma yodgorlida, ushbu xalq xotirasida elas-elas saqlanib kelayotgan asotir afsonalar, uzoq tarix qa'ridagi ibtidoiy tasavvur va tushunchalar, asrlar davomidagi kuzatishlardan xosil bo'lmish hayotiy hikmatlarni ko'ramiz. Ingliz va o'zbek xalq maqollari ham ana shunday ming yillar ichida yig'ilib, sayqal topgan ilmiy-badiiy tafakkur hosilasi sifatida yuzaga kelgan, xalq orasida aytilib, puxtalanib, avloddan avlodga eng yaxshi ma'naviy meroslardan biri bo'lib o'tib keldi. Bunday maqollar va hikmatli so'zlar har bir xalqning ma'naviy boyligining qimmatbaho xazinasini tashkil etadi.

MUHOKAMA VA NATIJLAR

Har bir millatni madaniyatini, xalqning o'zligini milliy qadriyatlarini ko'rsatuvchi, ifodalovchi omillardan biri bu shu xalqqagina xos bo'lgan xalq og'zaki ijodidir. Xalq og'zaki ijodining takrorlanmas janrlari va o'ziga xos durdonalari bo'lib shulardan xalq o'g'zaki ijodining eng muhim janrlaridan biri bo'lmish maqollar tilshunoslik va folklorshunoslikda o'rganilayotgan eng muhim mavzulardan biridir. Folklorning eng muhim janrlaridan biri bo'lgan maqollarni, umuman, xalq ijodiyotini o'rganish, tadqiq qilish, bugungi kunda juda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Folklorshunos olimlar asrlar davomida maqollar yuzasidan o'z mamlakatlarining olis qishloqlariga ekspeditsiyalar uyushtirib kelishmoqda va xalq tilidan yildan yilga turli mavzularga doir bo'lgan takrorlanmas maqollarni jamlab kelishmoqda.

O'zbek folklorshunosligida maqolga adabiy nuqtai nazardan qiziqish, asar badiiyligini oshirish va badiiy til ravonligini ta'minlash uchun undan foydalanish hamma zamon so'z san'atkorlarining diqqat markazida bo'lgan. Maqolga adabiy nuqtayi nazardan qiziqish, asar badiiyligini oshirish va badiiy til ravonligini ta'minlash uchun undan foydalanish hamma zamon so'z san'atkorlarining diqqat markazida bo'lgan. Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy, Rabg'uziy, Lutfiy, Alisher Navoiy, Bobur, Nodira, Muqimiy, Furqat, Avaz, Hamza, Sadridin Ayniy, Fitrat, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, Oybek, G'afur G'ulom va boshqa o'nlab ijodkorlarning asarlari sinchiklab o'rganilsa, ularning tarkibida qanchadan qancha maqollar ba'zan aynan, ba'zan o'zgargan holda mavjudligiga ishonch hosil qilamiz. Ingliz xalq maqollari ham xuddi o'zbek xalq maqollari singari g'oyat mukammal va xalq o'g'zaki ijodining eng sara namunalaridan biri hisoblanadi. Ishimizning asosiy maqsadidan kelib chiqqan holda ingliz xalq maqollarini ingliz tilshunosligida o'rganilish tarixi juda muhim. Bu sohada ish olib borgan olimlar, va ularning qilgan ishlarini o'rganish mavzuyimizni yanada mustahkamlab beradi. Shu o'rinda quyida ingliz olimlari tomonidan qilingan ishlarni keltirib o'tamiz.

Mashhur ingliz filklarshunosi, professor Mayder maqolni quyidagicha izohlaydi: "Proverbs are used in a wide range of situations and no limits to the use of the proverb. They can be used to: "strengthen our arguments, express certain generalizations, influence or manipulate other people, rationalize our own shortcomings, question certain behavioral patterns, satirize social ills, poke fun at ridiculous situations". Ya'ni : "Maqollar juda keng ko'lamda qo'llanilib ularni qo'llashda chegara yuq. Maqollar bizning dalillarimizni mustahkamlash, umumiy va aniq fikrlarimizni ifodalash, boshqa insonlarni boshqarish yoki ularga ta'sir o'tqazish, jamiyatdagi illatlarni ifodalash". Quyida bir qator ingliz va o'zbek maqollarini tahlil qilamiz:

"Early to bed and early to rise"

Erta turganga xudo beradi

Har ikki millatda ham erta uyg'ongan insonning kuni barakali bo'lishi haqida.

You have made bed, and you must lie on it.

“Har kim ekanini o’rar”

XULOSA

Har bir xalqning folklorshunosligi hisoblanmish maqol janriga nazar tashlar ekanmiz biz bu janrning naqadar beqiyos ekaniga guvoh bo’lamiz. Xulosa qilib aytganda qaysi til, madaniyat bo’lishidan qat’iy nazar maqollar juda chuqur ma’noli boy janr hisoblanishiga amin bo’lamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. “O’zbek xalq maqollari” T.Mirzayev, A. Musaqulov. Toshkent(2005)
2. J.Raymond “Naprijonnost v poslovitsah” Zapadny folklor. 1956
3. <https://en.wikipedia.org/wiki/Proverb> 4. Makhmatkulov, K., Gaziyeva, S., & Ashirova, M. (2020).
4. LANGUAGE INTERFERENCE IN UZBEK AND ENGLISH. International Journal for Innovative Engineering and Management Research A Peer Reviewed Open Access International Journal, 09(09), 198-201
5. Usmonova, G. (2020). Borrowings of English vocabulary and their distinctive features. Экономика и социум, 72(5), 98-100.
6. Shohimardonova, M. O. (2020). the role of polysemantic verbs in the English and Uzbek languages. Amaliy lingvistika va adabiyotshunoslik muammolari, 1(2), 208-211.
7. Abduramanova, D. V. (2020). INNOVATIVE TECHNIQUES OF TEACHING VOCABULARY IN THE SECOND LANGUAGE CLASSROOM. Science and Education, 1(Special Issue 2).